

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panegyricvs, Die Natali Academiae Theodorianae
Paderbornensis, Reuerendissimo, atq[ue] Illustrissimo
Principi, ac Domino, Theodoro, Episcopo Ecclesiae
Paderbornensis, S. R. I. Principi, Fvndatori Eivs ...**

Horrion, Johann

Paderbornæ, 1616

Liber Tertivs. De Illvstrissimi Principis in fundanda Academia consilio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14243

PANEGYRICI, DIE NATALI ACADEMIÆ THEODORIANÆ PADERBORNENSIS, EIVS ILLUSTRISSIMO Principi Fundatori oblati.

LIBER III.

De Illustrissimi Principis in fundanda Academia consilio.

CAPVT PRIMVM.

Proœmium.

QUOD, Princeps Illustrissime, honesti liberi suæ aduersum Parentes, & suæ stirpis auctores pietatis esse putant, vt cum eos omni officio colant, tum eorum præclare factis cognoscendis, atq; commemorandis plurimum delectentur: eodem videmur nos, quique vnquam in hac Academia, bonis litteris inseruiant, erga te optimum, ac præstantissimum eius parentem animo esse debere. Est igitur profecto nostrarum partium, posteaquam de VVestphalia, atque Paderborna, quæ est Academiae quasi patria, nonnulla dicta sunt, vt de tuis quoque, Princeps Illustrissime, laudibus differamus. **A**tenim video iam illam tuam omnium dictorum factorumque moderatricem, ac magistram Modestiam, ad hanc solam mentionem laudis contraxisse frontem, & tristiore, quam

quàm adhuc, vultu accipere orationem meam. Sic enim illa te iam inde à prima infantia finxit, atque formavit, vt cum omnia vnius DEI causa facias, à quo omnia sunt profecta, DEVM ipsum sat magnum tuarum virtutum pretium putes: vt proinde anxie semper verenti, ne vel aliud ac DEVM spectasse, vel aliquid eius munerum ascripisse tibi videare, molestia sit atque fastidio omnis tuarum rerum commemoratio. Atque hanc equidem, tuam, Princeps Optime, submissionem animi, semper, fateor, pro eo ac debui, tanquam coelestem in hoc dignitatis fastigio virtutem, sum veneratus: tamen hodiernus dies nonnullam mihi dubitationem attulit, essetne tali tempore illi de iure suo cedendum, atque paullisper, publici commodi causa, ab illa consuetudine desectendum. Sic enim cogitabam: si id vereatur tua Modestia, ne tua laus quicquam de DEI gloria decerpat, nunc profecto illud esse cum de tua laude filere sit nefas, quoniam, nisi te publicè laudato, DEI gloriam obscurari necesse est. Non enim DEVS, cum hanc tibi Academiae fundandae cogitationem obiecit, paucis mortalibus consulebat, sed compluribus late terris, atque populis: non ad fructum exigui temporis, sed ad perpetuitatem consequentium saeculorum: non viles, atque incertas vtilitates, sed sapientiae lucem, solidae gloriae segetem, adiumenta sempiternae salutis, felicitatis praesidia comparabat. His talibus tantisque muneribus vt gratiae, quas Deo certe debemus, aliqua ex parte respondeant, par est eas non in arcana tantum, ac tacita cogitatione, sed publicis, illustribusque mandatis monumentis, in media hominum luce versari. Quod si ita est qui fieri potest, vt, cum beneficia quae DEVS Opt. Max. Te Princeps Illustrissime ministro, nobis praestitit, palam celebrentur, de eo, quod abs te praclare gestum est, fileatur? Verebar deinde iudicia postero-

sterorum. Quid enim existimas illos esse dicturos, si tuum, tanti beneficij auctoris nomen ad eos absque vlla transmisserimus, vel tuorum commemoratione meritorum, vel nostræ testificatione pietatis? Num causam dicere licebit, quin nos omnium mortalium inuenustissimos, atq; ingrattissimos fuisse iudicent? Tametsi enim nihil est tibi gloriosius, quàm, cùm tanta perfeceris, nihil gloriæ amore fecisse, tamen, posteaquam, pro rerum gestarum claritudine, gloria te sequitur vel inuitum, nostra certè causa tibi lætandum est, cum his operibus tuis magnificis, atque præclaris gloriam tribuimus, quæ nisi in laude poneremus, nunquã induceremus animum, vt, quod vnum optas, his abs te nobis paratis commodis vteremur. Qui enim illum merita laude priuat, cuius beneficium habet, is profecto satis ostendit eius se beneficij fructu non moueri. Atque hæc quidem succurrebant reputanti, quid nostram in te pietatem deceat, & quid virtutibus tuis debeatur. Sed quoniam attendendum quoq; fuit quid modestia tua, quid aures ferre possent, faciendum mihi visum est, vt, tua, Princeps Illustrissime, causâ, laudatione quidem abstinerem, ne tamen, suum Fundatorem, ac Parentem Academia quondam ignoraret, breuiter, quid in ea instituenda consilij sis secutus exponerem. Itã enim fore confidebam, vt neque posteros quicquam eorum fugeret, quæ scire interesset, neque tuæ modestiæ negotium facerem. Tametsi enim nihil horum absque tua laude dici potest, ita tamen dicentur, vt non in ijs laus tua, sed eorum vtilitas quæsita videatur, in quorum commoda tantum curarum, opumque contulisti.

Illustrissimum Principem, in fundanda Academia, suæ, & maiorum præclaræ indoli respondere voluisse.

A licet arduum, & fortasse temerarium videatur Principum, qui, vt fastigio, ita quadam mentis altitudine DEO sunt ceteris mortalibus propiores, consilia perscrutari velle, & exponere, tamē, quemadmodum ex ijs, quæ in rebus creatis cernimus, non nihil interdum de proposito diuinæ mentis assequimur: ita in ijs quæ publicæ commoditatis amore abs te, Princeps Sapientissime, adhuc facta sunt, extant nonnulla vestigia, in quibus tua salutaria consilia, quasi descripta legimus. Quid, quod in ipsa quoque tua indole, natalibus, genere est quiddam, quo facile, vt ad alia præclare gerenda, tum ad meditandam Academiam exstimulatum esse cognoscimus. Quanquam enim, vt est quisq; maximè generosus animus, ita genus, & proauos, & quæ, vt canit ingeniosus Poeta, non fecimus ipsi, minimè ad se pertinere ducit; tamen, postquam semel est animus virtutis amore inflammatus, hunc è clâro genere fructum capit, quod eorum facta intuens, à quibus est progenitus, ne degener videatur, elaborat. Atque hunc stimulum legimus in diuinis quoque litteris admoueri: Sic enim D. Paulus Timotheum suum alloquitur: Recordationem accipiens eius fidei, quæ est in te non ficta, quæ & habitauit primum in auia tua Loide, & matre tua Eunice, certus sum autem quòd

[1. Tim.
1. v. 5.]

quòd & in te. Propter quam caussam admoneo te vt re-
 fuscites gratiam DEI, quæ est in te. Hoc præceptum ab A-
 postolo datum Episcopo minimè tibi, Princeps optime,
 prætereundum putasti. Videbas enim in nobilissima tua
 Fürstenbergiorum familia tot seculis integerrimam fidem
 Catholicam, non sine insigni aliarum virtutum comitatu,
 vt verbo Apostoli vtar, habitasse. Numerabas in ijs com-
 plures, qui non vulgarem eruditionem, rerumq; vsum sibi
 pepererant: multos, qui in altiore dignitatis gradu positi,
 Remp. consilijs, & opera sustentarant: in plerisque omnib⁹
 eximia quædam in DEVM pietas, facilitas, atq; omnibus in
 rebus modestia, & publicorum commodorum amor. Nã,
 vt alios præteream, quanta grauitate, & sapientia fuisse ac-
 cepimus abauum tuum VVennemarum Fürstenbergium?
 quanta vitæ sanctimonia eius coniugem Cordulam à Gal-
 len? De qua illud accepimus, solitam tanto CHRISTI pro
 nobis dira passi amore exardescere ac vicissim optare ali-
 quid eius causa molestiarum exorbere, vt linteorum omni
 mollitie deposita, lanceo duntaxat vestitu, nudisque pedib.
 sacellum crebro adiret eo interuallo ab auita domo disti-
 tum, quantum inter locum, vbi CHRISTVS damnatus est,
 & Caluarix collem interest. Quam rem scio leuem ijs ho-
 minibus visum iri, qui totum hoc maiorum nostrorum, vt
 nos sentimus, religionis, ac pietatis, vt ipsi dicere solent,
 simplicitatis, & superstitionis genus iudicatiui habent.
 Verùm non poenitet me laudare in nobili femina, quod
 in Alipio, qui deinde fuit Episcopus prædicandum sibi
 putauit Augustinus, velut fortissimo, inquit, domito
 re corporis, vsque ad Italicum solum glaciale
 nudo pede obterendum, insolito ausu. At hoc do-
 mandi corporis more musæum hoc Euangelium fundi-
 tus caret. Quo libentius hæc talia commemoro, Princeps
 Illustrissi-

[Lib 9.
 conf cap.
 6.]

Illustrissime, vt omnes intelligant, solidam illam, virilem, antiquam, Catholicā religionem à maiorib. tuis cultā esse. Hanc veluti carissimam hereditatem adierunt, posterisque reliquerunt, auus tuus Fridericus Satrapa VVerlensis, Electoris Coloniensis Consiliarius, & Pater item Fridericus Satrapa Bilsteinensis, cuius integritas, doctrina, prudentia, dicendi vis cum in patriæ negotijs, tum in publicis Imperij conuentibus sæpenumero cognita est. Hanc vnā cum lacte ipse suxisti à lectissima, & antiquæ innocentie amantissima femina Anna VWestphael, quam omnibus semper pietatis officijs coluisti. Non est ab his diuellendus Ioannes Fürstenbergius magnus patruus tuus, qui DEO mancipatus in nobili Cœnobio Sigeburgensi, quod D. Anno Coloniensis, accitis è Fructuaria Italia viris sanctitate præstantibus, quondam fundauerat, breuē ad eas virtutes, quas domestica disciplina combiberat, sanctiora illa instituta adiungens, tantum profecit, vt sacer ille cœtus dignum eum iudicaret, cui se & cœnobium regendum traderent. Quod munus ita sustinuit, vt Instaurator dici possit, cum veteris illius discipline, tum tectorum, atq; fundorum. itaq; clarissima est apud illos eius nominis memoria & præclaris parta virtutum exemplis, & opibus, quas assidua rei communis cura, ac parsimonia collectas haud modicas successori reliquit. Iam verò flagitium sit, si ex hac ipsa inclyta stirpe, Guilielmum Fürstenbergium prætereā, Ordinis Equitum Teutonicorum Sanctæ Mariæ in Liuonia Magistrū, in quo Principatu Henrico à Galen successit. Huic duæ res dissimillimæ egregiam demonstrandæ virtutis suæ facultatem dedere, Principatus, & Aduersa fortuna. Nam cum florenti ætate sacram illam militiam administrandam accepisset, in multiplici reip. perturbatione, consilijs, atque armis integritatem Catholicæ religionis, dignitatemque ordinis

ordinis sartam tectam conseruauit. Quod eo fuit difficil-
 ius, quòd cum frequentibus proelijs lacefferetur à Moschis,
 interea neque vicinorum dynastarum dissidia, neque ori-
 entes iam tum pestifere secte, res eius esse quietas sinebant.
 Vbi verò iam ingrauescente ætate, post tantam iactatio-
 nem, portum sibi quasi quendam prouidit, & designato si-
 bi successore, in munitam in primis arcem Vellinum se
 contulit, vt, quod supererat ætatis in honesto otio conte-
 reret, ibi verò maius, quàm in medio mari, naufragium in-
 uenit. Nam anno M. D. LX. cum Moschi magnis copijs
 in Harriam, & Lettoniam se effudissent, tandem casu Teu-
 tonicorum equitum exercitu, Vellinum oppidum, quate-
 factis vi tormentorum muris, & ignibus in tecta coniectis,
 ceperunt. Arcem verò ipsam, in qua Princeps versabatur,
 consclerati milites, qui in præsidio erant, pacti corporum
 suorum, & omnium, quæ efferre possent, incolumitatem,
 nefariè prodiderunt. Quid plura? direptis, quæ in arce
 erant, Principis opibus, ipsum frustra quiritatem, & fidem
 eorum appellantem Moschis dedunt. Neque tamen perfid-
 is sua præda diu frui licuit. Nam Moschi re cognita spo-
 liatos omnibus quæ rapuerant, inanes dimiserunt. Prin-
 cept ipse captiuus ductus in Moschouiam, illustre barbaris
 patientiæ, & pietatis exemplum fuit. Cum enim templo
 careret, in quo Romano ritu sacra fierent, velut quondam
 Abraham, sub quercu Mambre, sic optimus senex stans [Gen. 18.]
 temporibus, sub quadam arbore, DEVM colebat. Felicior
 omninò, qui conseruata maiorum religione in exilio, &
 custodia diem suum obiit, ijs, qui, illa repudiata, fumosos
 titulos, & fluxas opes sibi pepererunt. Etenim Guilielmus
 noster, q̄ de Theodosio Magno scripsit olim D. Augustin⁹:
Ecclesiæ se membrum esse, magis quàm in terris [Aug. S.
 de ciuit.
 Dci c. 26.]
regnare gaudebat. Neque aliter, atque ille affecta est

P

cætera

cætera Fürstenbergiorum familia, quæ ad hunc usque diem in tanta religionum licentia, suæ illi quam ab optimis maioribus accepit, adhuc præclarè constitit. quod nostra tempestate tam paucis familijs elogium video tribui posse, ut perinde sint raræ, atq; fluij qui inuecti in mare dulces, inter falsas, aquas perpetuò retinent. Atque hæc familiæ tuæ laudes Princeps Illustrissime, hæc paullo magis eam exornant, quam illæ ab eius vetustate, primaque origine decerpæ. Non enim desunt, qui & antiquarum tabularum auctoritate, & è gentilitiorum insignium forma, & natalis loci situ demonstrare se posse confidunt, Fürstenbergiam domum è verustissima, clarissimaque Comitum Oldenburgensium stirpe gentis ducere. Sed nimirum antiquius tibi semper fuit illustria maiorum tuorum exempla virtutum æmulari, quam obscuras, & tot sæculis à nostra memoria semotas generis tui origines excutere, & perscrutari. Hoc certè Catholicæ religionis studium, quo inflammatus cum alia permulta gessisti digna immortalis laude, tum hoc gymnasium condidisti, pia illorum, atque attentæ educatio, ac disciplina tibi primum inseruit. Exornasti deinde, atq; auxisti, quod à parentib. acceperas, cum profectus es Coloniam Agrippinæ, cui Vrbi Stanislaus Hofius doctissimus Cardinalis, nō dubitat acceptum ferre, quicquid in prouincijs circa Rhenum superest integræ, puræque de religione doctrinæ. Ibi minimè contaminatæ, vel ambiguae fidei magistris vsus, eorum studiorum fundamenta secisti, quorum fructum facile vel ex hac tua, affecta iam ætate prompta, & locuplete omnis eruditionis memoria, quæ nemo non obstupescit, æstimamus. Cæterum iam tum illa bonarum tractatione litterarum, inducebas animum, plurimum conducere, ad redintegrandum quicquid in religione labefactum est, iuuentutem ab ijs duntaxat magistris libera

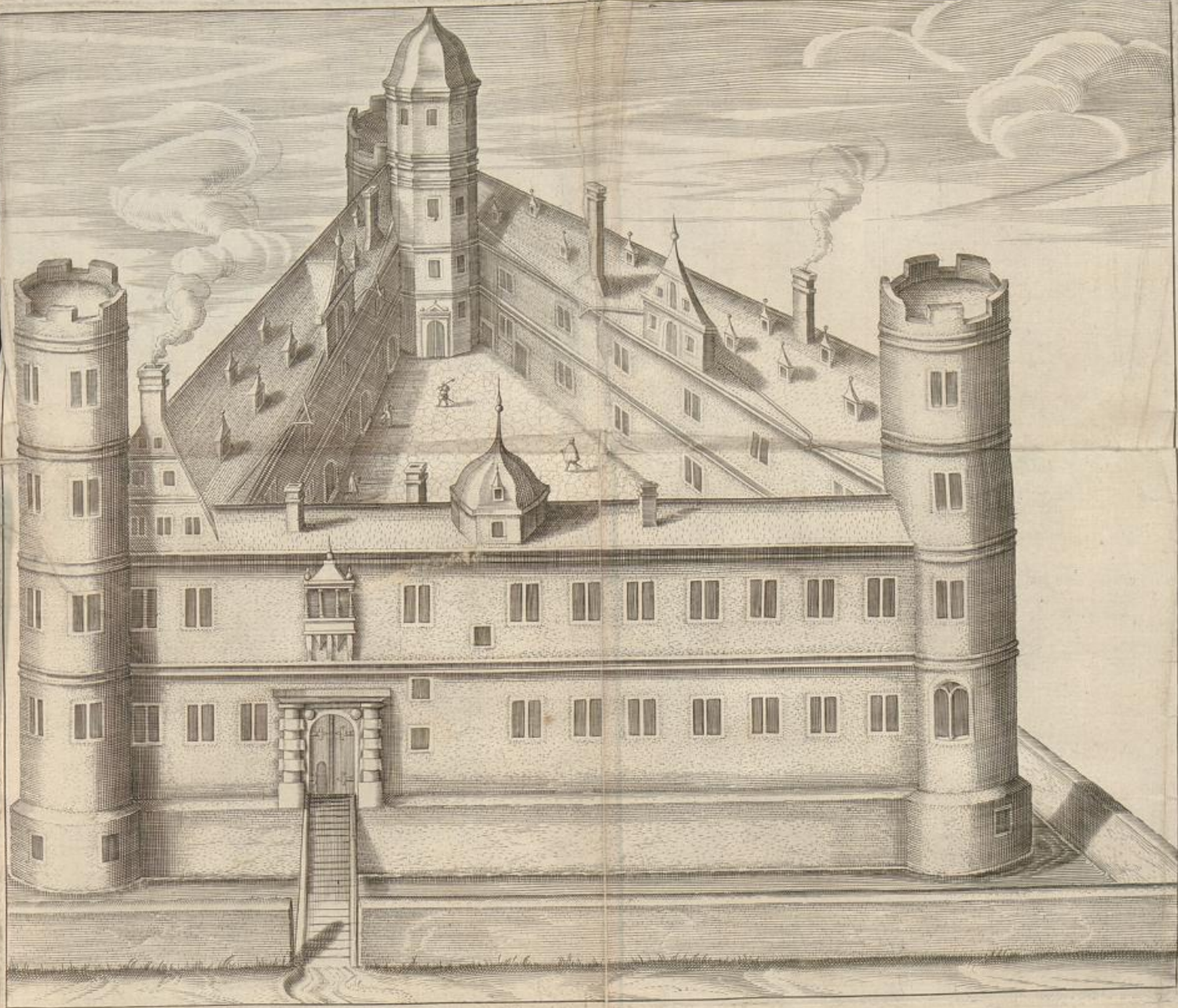
[Hofius
in epist.
ad Senat.
Colon.]

liberalibus artibus infici, qui nihil alienum à maiorum pietate sentirent. Quo in studio eruditionem cum religionis integritate copulandi tecum faciebant germani tui Fredericus eximia grauitate, & prudentia vir, Canonicus Moguntinus, & qui etiamnum viuit, Caspar Fürstenbergius duorum Electorum Moguntini, & Coloniensis Confiliarius, supremus Westphaliae Satrapa, jam pridem in omnibus Imperij conuentibus magna cum dignitate, & publico commodo versatus. Neque hæc solum magnorum operum adiumenta domo ad Remp. attulisti, sed præterea, cum plerique omnes claris orti natalibus, immodicis in vestitu, ædium, familiae splendorem iacturis ornare se sperent fortunam suam, ita à maioribus Fürstenbergij sunt edocti, atque assuefacti, vt sciant dignitatem generis crebris, & illustribus virtutum documentis, non rerum inanium apparatu, luxuq; retineri. Hinc illa tua, Princeps optime, in hoc quoq; fastigio in victu cultuque frugalitas: domus expers strepitus, atque turbarum: latus caritate magis tuorum, quam armis septum: deniq; sumptus in priuatum modici, in publicum profusi. Cui enim nullæ sunt insanæ cupiditates, quæ neque exhaustis Reip. vectigalibus expleri possint, ei necesse est opes ad iuuandam, ornandamque Remp. superesse. Merito igitur, Princeps Illustrissime Academia nostra, non tibi modo, sed inclytæ quoque domui Fürstbergiæ ingentes gratias agit, quod te sustulerit, talisq; formarit, cui propter conceptum à teneris veræ religionis, omnisq; præclaræ disciplinæ amorem, quando ad dignum tuis meritis locum peruenires, cupido fundandæ Academiæ facile posset incidere, neque, propter insignem in omni vita temperantiam, rerumque omnium modum facultas perficiendi deesset.

CAPVT

Miserum statum, in quo à primo Ecclesiam Paderbornensem offendit, Principem in cogitationem Academiae impulisse.

QUIS verò DEI in Ecclesiam Paderbornensem, eximiam voluntatem, atque prouidentiam satis pro dignitate prædicet, qui in ipso tempore, parta cælesti afflatu, & domesticis institutis animi tui ornamenta, non diu cunctatus, ad eius salutē, dignitatēq; cōuertere dignatus est? Vix inter huius Ecclesie Canonicos censerī cœperas, cū in te omnium coniecti sunt oculi: neque quisquam fuit, qui vt tibi honores mandarentur, canos expectandos putaret. Aliorum virtutem diu periclitatur, & explorat Ecclesia, sæpe experta eos quoque quorū senectus omni laude floruerit, prius in illo ætatis lubrico, vt non ceciderint, titubasse. Te in ipso iuuentutis flore Prepositum sibi delegit, de robore animi tui, constantiaque secura. Quod equidem diuino nutu factum arbitror, vt in tempore, Reip. vulnera, quæ paullo post curanda tibi essent, accurate cognosceres. Eo enim tempore versabatur hæc Ecclesia in potestate Principis à Catholica religione alieni, neque multo ante vicinae prouinciæ grauibus erant ob dissidia de fidei doctrina motibus iactatæ, quos Gebhardus Truchsesius Archiepiscopus ducta vxore, & Ecclesie contempta auctoritate excitarat. Itaque omnibus fato quodam temporum ad studium nouarum rerum conuersis, & cum ijs faciente ipso, qui corrigere debuit, Antistite, vniuersa rei Catholicæ cura huic Admodum Reuerendo, & No-

Arx à Reuerendissimo & Illustrissimo Principe Theodoro Episcopo Paderbornensi edificata, vbi
olim Hunnorum temporibus, & postea à Friderico Arnsbergæ Comite, castellum situm fuit.

& Nobilissimo Canonorum Ecclesiæ Cathedralis Collegio incubuit, cuius in tuenda maiorum religione excubiæ, ac labores digni omnino sunt quos iustissimis laudibus, & gratiis posteritas tota prosequatur. Inter hos eminebat tua, Princeps Illustrissime, animi magnitudo in vincendis rebus aduersis, prudentia in capiendo consilio, dexteritas in Ecclesiæ incolumitate ubiq; procuranda. Itaq; cum defuncto Principe de successore deligendo Canonici conuenissent, nemini prope dubium fuit, quin, si saluam vellent Ecclesiam, tuæ potissimum fidei credenda esset. Ita omnibus volentibus, & fausta prece te prosequentibus, Episcopus Paderbornensis es renunciatus. Ibi cum prouinciam, prope depositam, ac deploratam accepisses, ita per sanandam putasti, vt eam aliquando non qualem modo accepisses laceram, & afflictam, sed florentem, ornatamq; posses successori relinquere. Nihil dico de fortunis, quas prope consumptas repperisti: nihil de ære alieno, quo grauiter sanè premebatur. nihil de oppositis pignori fundis, ac villis. Taceo non modo nunc exisse ex ære alieno, & quicquid vsquã obligatum fuerat bonorum Ecclesiæ, abs te liberatum esse, sed etiam nouas arces exædificatas, noua vectigalia constituta. Et quoniam superiore libro nonnulla à me dicta sunt de hac tua ad confluentes Luppice, & Alifonis noua arce, adijciam quoque de altera nonnihil, quæ VVeuelsburgum dicitur. Ferunt in eodem loco antea arcem stetisse, cuius originem Hunnis, siue Hungaris tribuunt. Illi enim priusquã ad CHRISTI fidem, & humanitatem traducerentur, vt erant in primis immanes, & efferi, eruptione facta in Saxoniam, & Turingiam circa annum Domini DCCCCVII. omnia flamma ferroq; vastarunt. Ab illis igitur, vel certè cõtra illos, prodidere quidam arcem primò positam II. à Paderborna milliario, ac restauratam deinde à Friderico Arnst-

[Gobelinus art. 6 c. 57.]

berga Comite, q̄ decessit è viuis anno CHRISTI M. CXIII. Venit postea in potestatem nobilium dynastarum in Berren, atque inde in ditionem Paderbornensium Antistitum. Extructa est abs te, Princeps Illustrissime, forma triangulari, specie sanè visenda, atque magnifica. Quæ quidem, aliaque eiusdem generis opera si commemorarem, nihil equidem dicerem à laude Ecclesiastici Principis alienum. Nam etiam noster Magnus Carolus, cum epitaphium carmen, quod Romæ, hodieq; in Vaticano visitur, scriberet Hadriano I. Pontif. Maxim. quem summa pietate coluit, hæc inter eius laudes quoque numeravit:

[extat apud Baron. tom. 9. ANNO CHRISTI 795.]

[in Chronico Saxonie anno 1585.]

Doctrinis, opibus, muris crexerat arces
 Urbs caput, orbis honos, inclyta Roma tuas.
 Sed magis semper es arbitratus ad te pertinere quæ ad animorum sempiternam salutem, & Orthodoxæ religionis incolumitatem spectarent. Eo igitur enestigio curas cogitationesque contulisti. Neque id diu præferre cunctatus es. Certè David Chytraus homo Lutherianus, tuam electionem enarrans sic ait: Paderbornensi dicecesi Theodoricus à Fürstenberg gubernandæ præpositus est, & Calendarium Gregorianum subditis statim obtrusit. Studuit homo vasser, obtrudendi vocabulo, pulcherrimum factum in inuidiam vocare, quam scilicet, Princeps Illustrissime facile contemnis, quod auctoritati Vicarij CHRISTI, & Nicæni Concilij omnium sanctissimi parere, nihil habeat quod erubescendum videatur. Post hæc verò cum animaduertes cursum religionis Catholicæ duabus potissimum rebus retardari, multitudine praua docentium, qui superioribus temporibus omnia ferme suggesta inuolarant, & inopia

inopia eruditorum sacerdotum, qui veritatem aduersus mendacia tuerentur, vtrique medicinam adhibere aggressus, lolij fatores faceffere, & res suas sibi habere iussisti. Diuturnioris aliquantò cura, & operæ fuit idoneos rei Catholicæ ministros, & doctores formare. Diu enim in hac vrbe ne quidem Grammaticæ ludi satis ad rem Ecclesiæ erant comparati, donec Salentinus Coloniensis Elector, qui hanc Ecclesiam simul administrabat, annuis vectigalibus auctis, studia litterarum nonnihil erigeret. Extiterunt deinde illo decedente, ea tempora, vt Reuerendum, & Nobile Cathedralium Canonorum Collegium in litteris, quibus anno M. D. LXXX. Kalendis Iunij longiorem operam Patrum Societatis I E S V expetit, confirmet raros posse reperiri, quorum satis constans, & certa sit de diuinis rebus sententia, cum quilibet fere, quod commodum sit, credat. Quæ res quoq; eosdem sapientissimos Ecclesiæ nostræ præceres impulit, vt ludi administrationem omnem Societati I E S V postea committerent. Sed tibi nimirum iam tum, Princeps Sapientissime, videbatur, nisi condita Academia, nunquam Ecclesiam in his terris eam doctorum hominum, quæ satis sit ad frangendos aduersariorum impetus, facultatem habituram. Neque enim defuerunt viri graues, è quibus non nemo etiamnum superest, qui te audierunt, cum diceres ipsis principatus exordijs, te confidere tantum tibi vitæ, atque opum datum iri diuinitus, vt publicam artium maximarum officinam ponere in hac vrbe liceret. Ea res quamuis id temporis ardua videretur, tamen fuit cui contemplatio magnitudinis animi tui, & spes vtilitatis publicæ lachrymas cieret. Iam enim intelligebas, quod à Diuo IOANNE CHRYSOSTOMO diferta,

[Lib. 4. de
Sacerdot.

diserta, vt assolet oratione, firmisque rationibus ostenditur parum esse Christiano doctore, si vulgari quadam, & mediocri eruditione sit præditus, propterea quòd incertum sit, quibus potissimum armis humani generis incautos sit aggressurus. Facit enim ille quod ijs, qui urbem aliquam circumfudent, vt ea parte præcipuè faciat impressionem, qua paucioribus præsidijs munitam esse viderit. Itaque si parochus quis Ecclesiam regendam suscepit, qui, vt ceterorum non sit rudis, minus sit Græcè, vel Hebraicè doctus, confestim extimulat, qui voces in sacris litteris, aliter ac veritas habet, accipiendas esse contendat: Si dialectices est ignarus, exuscitat, qui argutis eum conclusiunculis impediatur: Si historiarum veteris, & Ecclesiasticæ est imperitus, qui fictas fabulas, & confortas, ac difficiles temporum rationes obijciat. Denique quacumque in arte fuerit minus versatus, in eam aduersario latus præbuisse videbitur, quamuis ceteroqui sit excellenti, reconditaque doctrina, tamen causam dederit imperitis suspicandi, ideò quippiam in Catholica doctrina verum non esse, quòd à veritatis doctore, non quicquid contra dici potest, diluatur. Id si ijs vsque venire potest, qui sublimioribus disciplinis exculti, minorum sunt expertes, quid illis fiet, qui inferioribus leuiter tincti, nullam partem grauiorum attigerunt? Magna igitur ratione, Princeps Illustrissime, instituisi, cum prouinciam accepisses refertam oppugnatoribus Catholicæ religionis, vacuam prope ijs qui pro dignitate eius scita, ac decreta explicare possent; successoribus optimè eruditis hominibus septam & vallatam relinquere, qui illam omni doctrina genere, aduersus quodlibet hostium genus propugnare, & tueri didicissent.

C A P I T U L U M IV.

Illustrissimum Principem fundanda
Academia paci, & tranquillitati
publicæ consultum iuisse.

QUIBUS rebus perfecisti ut & Episcopi, cuius est
sibi creditos homines erudire, & Principis, qui
non sine causa gladium portat, præclare mune-
ribus perfunctus esse viderere. Tunc enim minus
molestum est timore poenarum ad veritatem amplecten-
dam cogi, cum non defuerint, qui eam veritatem esse, quæ
ostenditur; errorem verò qui abijci iubetur, liquidò doce-
re possint. Itaque ubi & mens doctrina imbuitur, & vo-
luntas potestate compellitur, prona est obedientia. Obedi-
entiam consequitur pax illa, de qua alicubi Augustinus, cū
disputaret contra Gaudentium, qui nolebat Hæreticos,
& Schismaticos Imperatoribus poenas dare: **Regibus** [Lib. 3. cō-
tra Gau-
dentium.
circa fi-
nem.]
(inquit) ea quæ secundum Deum sunt religioso timore
iubentibus quisquis obtemperat, timore
incipiens, & dilectione proficiens, à Domino ac-
cepit pacem, non sicut pacem dat sæculum. quoniam
sæculum dat pacem propter temporalem
utilitatem: dominus autem propter æternam salu-
tatem. Verum, ut alibi docet idem sanctissimus antistes:
Utitur etiam cœlestis ciuitas in hac sua peregrina-
tione pace terrena. Cuius ciuitatis procuratio cū Chri-
stiano Principi, præsertim Ecclesiastico, sit commissâ, & ipse
humanarum voluntatum compositionem, quã- [Ibidem.]
tum

Q

tum

tum salua pietate ac religione conceditur, tuetur atque appetit, eamque terrenam pacem, referi ad cælestem pacem: quæ verè ita pax est, vt rationalis duntaxat creaturæ sola pax habenda, atque dicenda sit, ordinatissima scilicet & concordissima societas fruendi Deo, & inuicem in Deo. Igitur, vt equidem Augustini orationem audio, Christiano Principi præcipuè propositum esse oportet, vt omnibus, quibus imperat cum DEO, atque inter se conueniat. Deinde huius gratia, in ijs quoque quæ ad hanc vitam degendam pertinent pax est Reip. concilianda, atque tranquillitas. Hæc igitur, Princeps Illustrissime, cum tui officii esse duceres, quantum animo laboraris, vt omnis tui imperii regio otio ac securitate frueretur, nemo est in earum omnium tam rudis, ac peregrinus qui ignoret. Quantis enim curis, atque impensis egisti, ne ardente finitimis terris ciuili bello, idem populos tuos afflaret incendium? quam sedulo semper honestam cum vicinis principibus aduersus prædonum vim, ac rabiem, societatem coire studuisti? quoties eorum ingentes copias, ne miserorum fortunas diripi, & corpora vexari patereris, pacto cum ijs pretio, à finibus tuis arcuisti? quoties iam ingressos, & velut in hostili populantes omnia, atque vastantes, immissis copiis tuis cecidisti? quanto metu prouinciam vniuersam eo die liberaisti, cum tuis auspiciis, tuorum militum virtute, volitantia in conspectu huius Urbis prædonum agmina, ad Benhusium vicum iustis vltus es armis? Quid? cum ad nouam-Becam oppidum, equestres copias, eius oppidi exitium, & vastitatem anhelantes, à tuis hominibus deuictæ, hibernas niues suo sanguine cruen-

cruentarunt? Quid ego ceteram tuam in omnes publicae quietis perturbatores, auctoresque iniuriarum iustissimam seueritatem commemorem? Itaque in ditionis tuae terras aut tam valida manu veniant oportet, vt pugnam non pertimescant, aut certè velut quendam praedonum scopulum deuient. Sed in primis studio tibi semper fuit, vt Paderborna tuae prouinciae caput, omni ciuili motu vacaret. Nam cum anno M. DC. II. mense Februario grauis senatum inter, & nonnullos ciues exorta esset discordia, cum senatus à ciuibus Reip. male gesta accerferetur: ciues quod senatum in curia vi quasi in custodia tenuissent, indignisq; modis affecissent, insimularentur, operam dedisti, vt omni vi, ac tumultu semoto, iure experiri mallent. Itaq; VI. Kalend. Quinct. eiusdem anni de tuo consilio viros cum natalibus, tum iuris scientia praestantes dedisti qui causam vniuersam cognoscerent. Interea verò cum contestata iam lite is annus esset in exitu, nouorumque comitorum tempus appeteret, ac senatus quidem se in officio fore profiteretur, ciues autem illi, duce, atque signifero Liborio VVichardo homine ad res nouas moliendas acri, atque versuto, neque ab armis discederent, neque vllum senatus insectandi finem facerent, sapienter vetuisti, ne quorum nomina ex vtraque parte delata essent, eorum in comitiis vlla ratio haberetur. Ibi verò incertum fuit plusne tuis consiliis ad pacandam, an illi furore ad perturbandam rempubl. incumberent. Vbi enim dies comitorum in eunte anno M. DC. III. adfuit, ac de more in curiam viginti-quattuor viri, penes quos ius erat renunciandi senatus, conuenerunt, aduolat cum armata suarum partium multitudine Liborius, atq; intentato, ijs qui confederant, terrore, neminem, nisi ex suo suorumq; voluntate, in senatum

allegi finit, & cui quemque magistratum mandari oporteat, ipse nominatim edicit. Verum non diu Liboriam huius quoque, quem pro sua libidine creauerant, senatus iniuriis temperarunt. Necdum enim eo mense elapso XVII. Kalend. Februarias is ipse senatus, supplici dato libello, grauiter de ijs est questus. Sed non defuit ei, qui illos contra morem, & instituta maiorum eligendos curarat, quemadmodum eadem miseros importunitate frangeret ac domaret. Ut enim sibi iam pridem homines factiosos, audaces, egenos, ex vltima plebe deuinxerat, omni artificio allaborabat, vt hos omnibus in rebus dicto audientes haberet. Illi simul atque signum datum erat, cum telis veniebant in curiam: illi quaecumque ipse vellet assensu suo, & incondita vociferatione comprobabant: illi, si quis contra hiscere esset ausus, ad suum scilicet Catilinam deferabant, quos ille contumelijs, minis, atque interdum colaphis, & adacto cultro vel secum facere, vel certè obmutescere cogebat. Ita deterrimum quemque sponte, qui plus aliquanto videbant, metu ad suas partes adiunxerat. Ad hac, vt omnia, vel inuito senatu, pro arbitrio gereret, nouum viginti quinque virum consilium, è suo illo grege, contra ciuitatis leges, & iura creauerat, quorum opera assequeretur, vt quaecumque ipsi placuissent, populus vellet iuberetque. Neque deerat homini, quamuis litterarum ignaro, popularis facundia, qua in concionibus, quas frequenter ad suos habebat, utebatur, vt eum sui de coelo delapsum hominem quandoq;, ne ipso quidem dissentiente, clamarent. Hunc perturbatum ciuitatis tuæ statum, Princeps, cum diutius ferre non posses, optaresque ciues tuos, qui postremorum hominum dominatu premebatur, in libertatem vindicare, principio VI. Kalendas Jun. eiusdem anni M. DC. III. Senatam, ac populum iussisti illos viginti quinque.

Cal.

quinquetiros, quos contra leges, & vetera pacta, ad alen-
 dum improborum ciuium furorem, crearant, omni illa po-
 testate priuare. At illi scilicet annitentibus Liborianis, non
 potestatem eis ademerunt, sed nomen duntaxat commu-
 tarunt, vt qui antea viginti quinque viri, ijdem postea De-
 lecti è populo dicerentur. Quid erat sui Principis auctori-
 tatem ludos facere, si id non erat? Neque tamen, vt eras
 accenso infelices adiuuandi studio, spem curamque abieci-
 sti. Animaduertes è classibus in quas tota ciuitas est
 tributa, nonnullam integram esse totius huius perduellio-
 nis, & ex aliquot aliis complures, quos duntaxat ceterorū
 metus mutos effecerat. Spem igitur eras ingressus, hos
 quibus aliquid reliquum erat sanæ mentis, ad diuellendos
 sese, atque abruptendos penitus ab omni facinorosorum
 societate posse impelli, si modò seorsim singulas classes al-
 loqui, & sui officii admonere licuisset. Atque edixeras
 quidem, vt pridie idas Decembres eiusdem anni classes o-
 mnes ciuium, vrbe egressæ suo qualibet certo loco manda-
 ta sui principis acciperent. Senserunt Liboriani quid a-
 geretur, & disseminato rumore euocatos à principe aduer-
 sus ciues, ex ea prouincia parte, quæ trans montes dicitur,
 homines armatos, qui ciuibus audiendo Principis manda-
 to occupatis, urbem inuaderent, non modò effecerunt ne
 quisquam prodiret, sed etiam ministro, quem ad eos al-
 legaras, præcisè negarunt, se, qui in eadem causa essent, pos-
 se disiungi. Quæ quidem à Liborianis, notis illis clamorib⁹
 iactabantur, cæteris interea, vt solebant, timore conticen-
 tibus. Addebantur in te, Princeps Illustrissime, dicta acer-
 ba, & minæ, ac ne cui ciuium liceret ad arcem tuam com-
 meare, quattuor ipsos dies portæ omnes ciuitatis clausæ, &
 custodiis septæ tenebantur. His cognitis, cum inter o-
 mnes constaret horum omnium malorum opificem, atq;

suprius

Q 3

archi-

architectum esse Liborium, ratus eo abstracto ceteros ad frugem posse corrigi, missis ad coenobium Abdinckhofense grauiissimis è tuo consilio viris, eo accito cum veteri, tum nouo senatu, illum vel noxæ dedi, vel dum in iudicio obiecta sibi crimina dilueret, ab ipsis haberi in custodia iussisti. Senatus cum in tam æquis postulatis Principi reluctari non posset, essetque ipse a Liboriana factione creatus consul non obscure homini iratior, tamen arctiorem custodiam, & vincula deprecari, censuerunt satis fore si in curia tantisper attineretur. Vocatus ille in curiam primum tergiuersari, deinde cum iterarentur mandata, aperto capite illudere, & minas de more jacere. ad extremum cum senatus, vt saltem in speciem mandata, quæ acceperat, exhaustisse videretur, missis apparitoribus hominem vt imperata faceret vellet cogere, ille cum domum suam armatis hominibus cinxisset, ac præter minora tela etiam ex ipsis verbis mœnibus aduecta aliquot minora curulia tormenta, pro fenestris suis collocasset, non dubitauit in ministros Reipubl. explodere. Sed hoc quamuis indignum facinus inusitata quadam audacia, atque impudentia haud multo post cumulauit. Habebatur forte senatus, cum Liborius cum frequenti suorum manu, quorum singuli telis erant accincti sub pallio, in medium confessum venit. Præfatus, liquere sibi iam illud esse, quando consociari totius animos ciuitatis, & coalescere oporteat, orat senatum vt iam tandem aliquando decernat, velit necne suis, ac suorum consiliis parere. Cum senatus cunctaretur Liborius cum suis procumbit in genua, ac suos quidem iubet tertium orationem dominicam pronuntiare, senatum verò interea statuere, quid sibi faciendum putet. Et iam belli isti precatores, reductis pallijs, tela ostentabant, quibus, nisi mos eis esset gestus, in senatorum

cade

cæde bacchari certum erat. Quid quæris? Senatus tam præfenti periculo perterrefactus obfignatis tabulis confirmat, fe in omnibus, quæ ad Liborium, eiusque partes pertinerent, cum ipfo eſſe facturos. Has tabulas cum accepiffet Liborius reuerenter exofculatus, gratiis actis, ac decem taleris in vinum ſenatui, nomine populi, donatis, ita diſceſſit vt qui præclare ſibi rem geſſiſſe videretur. Ex eo tempore in peius omnia ruere cœperunt, eoque res euafit vt Ianuario anni M. DC. IV. ſenatu ex Liborianis creato, ipſe Liborius conſul renunciaretur. Quid in eo conſulatu ab improbis hominibus, Princeps Illuſtriſſime, non, pertuliſti? Antiquiſſima pacta, principumq; conſtitutiones violatæ: ademptum tibi per ſummam iniuriam ſupremum in vrbe rerum criminalium arbitrium: ciues, qui aliquid contra conſulis audaciam mutire eſſent auſi, inuſitatis ſuppliciiis vexati: interdictum ſeuerè omnib. ne ad te appellare, aut conſugere auderent: conducti noui tribuni, ſigniferi, aliiq; rei bellicæ adminiſtri tormenta pro mœnib' poſita, vt, quod dicere ſolebat Liborius, tibi Principi ſuo, vel ad menſam accumbenti negotium faceſſerent. Quid quod nõ erubuit primariæ Eccleſiæ nobiliſſimo Canonicorũ Collegio denunciare, vt alium ſibi Antiftitem prouiderent. Nonne eoſdem Canonicos, cæterosque omnes Eccleſiaſticos, ac religioſos homines, etiam cum nihil vrbi impenderet aduerſi, publico edicto ad tympani ſonitum, propoſita fortunarum, ac vitæ iactura, arma ſumere, & in excubiis militari more agitare compulit? Nonne eoſdem omnes, atque adeo tuos quoque, Princeps Illuſtriſſime, conſiliarios, & qui Reip. cauſa ad prouincialẽ cõuentũ cũ mandatis mittebantur, ipſum quoq; totius puinciæ queſtorẽ, pedẽ ex vrbe efferre ſuo iniuſſu veruit? Ac ſperabas quidẽ ordinũ totius puinciæ auctoritatẽ, qui V. Nõ. Mart. in conuentu Dringebergenti adfuerãt, aliq; apud cos

pondus

pondus habituram, qui per idoneos homines, Paderbor-
nenses etiam atque etiam admonuerant, viderent, ne quod
eorum gratia rota prouincia detrimentum caperet. At illi
parum ab eis pacati retulerunt, neq; obscure cognouerunt
deliberatum illis esse, & protectorem sibi asciscere, & cate-
ra quoq; huius prouinciæ oppida, si fieri posset, in societate
perduellionis attrahere. Interea ipsis auctoribus rumor in-
cessit, fore vt vrbs obsidione premeretur, quem eo consilio
ferebant, vt Ecclesiasticos in vrbe retinerent. itaq; circa idē
tempus, non est veritus Liborius primaria, & Cathedralis
Ecclesiæ Canonicis minari, si vrbe excessissent, nullam ma-
ximi templi partem integram esse mansuram. Nimirum,
jam omnia in vrbe poterat, cuius crudelitatem multi jam
Ecclesiastici, multi ciues vt vitarent, ex vrbe se eduxerant.
ceteri in perpetua formidine versabantur. Etenim cum i-
pse clandestinis habendis coetibus omnia fermè perfecif-
set, tamen assecutus summum inter ciues imperium, adeo
non ferebat eos coire, vt nullus paullo melior ciuis alium
conuenire posset, quin si ad Liborium à suæ factionis ho-
minibus, quos in hæc talia per quam intentos habebat, eius
nomen esset delatum, compedes, grauesque poenas perti-
mesceret. Circa idem tempus vulgato iam illo, de quo
dixi, rumore, quattuor viri delecti, qui arma, & praesidia
Liborianæ dominationis curarent, vnusq; ex ijs missus, qui
pecuniam, copiasq; contraheret. Hæc circa Pascha anni
M. DC. IV. gerebantur, quo tempore prope iam sepulta
erat, Princeps Illustrissime, tuæ salus ciuitatis, nisi eam ad-
mirabili tua prouidentia, ac celeritate excitasses. Quam
ad rem adiumento inprimis fuit ille cum regij sanguinis
splendore, tum bellicæ virtutis gloria Illustrissimus Ioan-
nes Frisæ Orientalis, & Ritbergæ Comes, Esenæ, Stedes-
dorpi, & Guitmundæ Dominus, in quem verè cadit illud
S. Augu-

[Ep. 50.]

S. Augustini de Bonifacio Comite, cum de virtute militari seruire fidei, quam habet in CHRISTO. Tametsi enim tota hæc, quam adhuc descripsimus, seditio, non religionis causâ præcipue erat exorta, quia tamen eius auctores omnes Catholicam religionem execrabantur, jamque decreuerant, nullum præterea Catholicum in senatum legi oportere, certum est eos suis illis, quæ commemorauimus, sceleribus eò intendisse, vt si res procederet, Catholica Religio his locis sanditus interiret. Hoc cum vir sapientissimus intelligeret, facile colligendarum copiarum, & seditionis opprimendæ prouinciam suscepit. Itaque tametsi febris laboraret, quia tamen omnis mora perniciem potuisset afferre, silentio noctis profectus, IX. Kalend. Maij apposita suis ipse manibus pulueraria machina, nisus est, intimam vrbs portam disturbare (nam duas jam & pensiles crates nullo negotio deiecerat) sed cum eius impetu effractis tantum aliquot asseribus, non esset aditus patefactus, excitique Liboriani, aliquot è militari turba de mœnibus glandibus plumbeis traiecissent, ingenti animi constantia Comes, cum iam febris accessione conflictaretur, contempto manifesto vitæ periculo, suos à fuga retraxit. Hac eius constantia erecti bonorum ciuium animi, qui ad id loci Liborij oppressi dominatu tacuerant, ac diuisa in factiones ciuitate, induciæ tandem, & commeatus ad te Illustrissimū Principem est postulatus. Interea maiora tormenta aduehi iussa, & ad acriorem obsidionem apparatus fieri, cuius metu ad extremum VI. Kalend. Maij Vrbs, nullius effuso ciuis sanguine, est dedita, ipseque perduellionis auctor, à ciuibus hominis immanitatem detestantibus, Victori traditus. Non possum hoc loco committere quin impudentia quorundam mendacia commemorem, quorum gratia hæc ipsa, exactis publicis, paullo pluribus sum persecutus.

R

Etenim

Etenim cum is, de quo adhuc locuti sumus, Liborius VVithardus in carcere vinculis teneretur, ac Lutheriani Prædicantes, qui templum forense S. Pancratij antea tenerant, fuga essent elapsi, ipsius rogatu quidam Cathedralis Ecclesiæ Vicarius, & e Societate I. E. S. v. P. Fridericus VVachtendunckius hominem adiit. Huius colloquijs permotus, tandem ad Catholicam Ecclesiam se contulit, Catholico ritu sua peccata confessus, & sacra Eucharistia munitus est, ac non modo pro tribunali, cum jam lata sententia damnatus esset, verum etiam cum jam inibi esset, vt vltimum supplicium lueret Catholicam fidem quam esset amplexus, usque ad vltimum spiritum retinere velle professus est. Hac eius vulgata conuersione irritati Prædicantes, cum apud rude vulgus incredibilibus mendacijs obscurare conati sunt. Edidit enim contra P. Friderici de hac re commentarium quædam nugamenta, Ioannes Nigrinus, ad D. Thomæ Susati Prædicans, quibus pro vestibulo apposuit Philippi Nicolai præfationem. Ea præfatione ex Gangulphi Hergundi, vt ait, libris quatuor de rebus Paderbornensibus hæc narrantur, ex quibus quàm sit hoc hominum genus ingeniosum ad comminiscenda mendacia quibus intelligat. Primò igitur V. Kalend. Maij narrat detruso in carcerem, ac de pede suspensio, papillas abscisas, ac feruens oleum vulneribus, naribus verò liquoris, è facium halitu, ardore ignis expressi, quem Germani vinum ardens, siue adustum, Itali aquam vitæ appellant, tres ampullas infusas. Atqui exactis publicis certum est, Liborium consuetas quoque quæstiones deprecatum, omnia crimina factum esse. Deinde refert Prædicans, Pridie Kalendas Maij, cum se Liborius in iudicio, magno animo defenderet, abs te, Princeps Illustrissime, per duos ministros iustum.

iussum esse sine iudicio, aut sententia euestigiò foras ad
 supplicium rapi. At qui constat Liborium via & ordine,
 vti iura Cæsarea præcipiunt, interrogatum, auditum, o-
 mnia palam fassum, ac denique damnatum, supplicem
 factum, vt humari posset. Id quod plurimorum, qui iu-
 dicio interfuerunt testimonijs compertum est, sicut & illud
 quod de professione Catholice fidei antea narrauimus. At
 qui Prædicans facit eum, cum duceretur, atque à duobus
 Iesuitis sollicitaretur, respondentem, non sentire se cum
 eis, fidem se habere, quam nemo sit erepturus. Addit illud
 quoque, Liborium cum sibi vltro ad supplicium vestes de-
 traxisset, ad te, Princeps Illustrissime, conuersum sic locu-
 tum esse: A desdum Episcopè THEODORE, & pota largiter
 sanguinem meum, quem tam diu sitisti. Nimirum Luthe-
 rianum magis hæc oratio decebat, quam saluatio Angeli-
 ca, quam qui supplicio interfuerunt piè pronunciatam à
 Liborio, magno consensu testantur, atque etiam ad implo-
 rationem DEI matris adiunctum: Sancti Angeli, & omnes
 electi DEI orate pro me. Sed Prædicantibus maius flagi-
 tium est precari Sanctos, quam calumniari Principes. Que-
 ritur postremò Prædicans de mortuo hæc vulgari, qui de
 se nihil testari possit. At testari possunt tot viri honestissimi
 qui interfuerunt, & postremas morientis voces acceperunt.
 Scilicet vnum hoc istis hominibus curæ est, vt rudem po-
 pulum quibuscumq; artibus sibi deuinctum teneant, quid
 prudentes sentiant, nec flocci faciunt. qui facile intelligunt
 eis, qui audeant mentiri populo hominem palā, audiente
 populo, salutationē Angelicā pronunciantem, maledixisse
 suo Principi, eisdē nō deesse artes, quibus infelici plebeculæ
 persuadeāt sacras litteras aliquid dicere, q̄ Spiritui Sancto
 nunquam in mentē venerit. Certè id vnum suo illo libro

egit Nigrinus, neque tamen eo contentus, cum metueret, ne parum esset in biblijs praesidij, opem quoque à famosis libellis accersijt. Prædicantibus enim pluris est Pasquillus, quam S. Iacobus Apostolus. Itaque si quid è S. Iacobo eis objicias, in promptu est illud Lutherianum:

[Nigrin^o
p. 174.]

Non est in canone: sin autem è famoso libello mentiaris Henricum Iesuitam Antuerpiæ M. D. Cl. XII. Aprilis publico exastum, nefandi flagitij poenas dedisse, id nimirum, perinde atque Euangelium credi oportet, tametsi Senatibus Antuerpiensis obfignatis, & palam editis litteris, adeoque tota ciuitas restetur, nullum vnquam Iesuitam Antuerpiæ reum actum esse, nullum supplicium huiffe. Sed quid ego huius diei candorem atque latitiam Nigrini mentione infusco? Ad te redeo, Princeps Illustrissime, quem dicere institueram, condenda Academia, paci, & tranquillitati publicæ consuluisse. Docuerant enim te ciuiles hæ turba, eos qui rebus nouis studeant, hominibus fere rerum, omnium ignaris vti, quod ij fere impetu quodam animi, & furore ad deteriora rapiantur. Qui verò docti sunt, præterquam quòd liquidius res omnes intelligant, longè que quid ex quaque oriri possit incommodi prospiciant, tum verò certissimum est, quod ab Agellio scriptum est, qui bonas artes sinceriter cupiunt, appetuntque, eos esse vel maxime humanissimos. Itaque Liborius noster hominum, legendi, scribendi rudium opera plurimum vtebatur, quæ compertum est palam in suis illis coetibus concionantem, veteres quasdam litteras, quas nescio quid ad dignitatem, & libertatem ciuitatis pertinere diceret, palam plebi recitasse, ac subinde gratulatum esse, ea tempora obtigisse huic vrbi, vt nō minus litterarū impiti, ac Doctores intelligerēt. Tum verò nominatim quempiam percunctabatur omniū abiectissimum, ecquid hæc intelligeret? cui ille, tametsi po-

[Noct.
Att. lib. 13.
c. 15.]

ingens

stea a-

stea apud alios, si seorsim interrogaretur se nihil intellexisse fateretur, tamen in illo conuentu annuebat. Ita homines ignaros affuefaciebat, vt quicquid ipse protulisset, licet cuiusmodi esset ignorarent, tamen continuo sua acclamatione comprobarent. Qui verò eruditi, quia numero vincebantur, ne alios sui erroris admonerent, vulgaris furoris formido retardabat. Quare, si vnquam alias, eo tempore cognitum est, ex vsu esse Reip. vt abundet hominibus doctis, atque intelligentibus, vt inscia plebs eorum & doctrina informetur, ne erret, & multitudine reprimatur, ne insaniat. Faciunt verò ad id plurimum ea gymnasia quæ intelligendi vim, ac prudentiam plurimum exacuunt, atque adolescentum animos quàm longissimè à temerario, & furioso viuendi more, ad rationis leges, & instituta traducunt. Deinde quæ cum honestissimis litteris, veræ religionis, & sanctimonix curam, quàm arctissime copulant. Vbi enim sunt de religione lites, atque dissidia, diuturna pax esse non potest. Ac ne quidem vbi falsa aliqua disciplina, vera religione abiecta, sola retinetur. Proprium enim est falsæ doctrinæ, vt constare sibi non possit, neque leuiores solent esse errorum inter se, quàm cum veritate conflictus. Quæ igitur in vrbe omnes idem inter se, & cum ijs, qui toto orbe, omnibus ætatibus pietate floruerunt, de diuinis rebus sentiunt, habetque magnam eruditorum hominum facultatem, eam certum est præstantibus conseruandæ publicæ quietis, & colendæ concordix adiuuentis abundare. Iccircò Liborius noster, quo tempore maximè perturbandæ, atque peruertendæ ciuitati erat intentus, seuero edicto vetuit, ne quis adolescens, qui ad Collegium Societatis IESV, discendi causa, itaret, cuiusquam ciuis hospitio vteretur, neue ciues eò liberos suos mitterent. qui contra fecisset, is quinquaginta taleris multaretur. Nimirum

ingens erat inter illa quæ rudi plebeculæ, in seditionis illis
 conuentibus venditabat, & hæc quæ in Catholicis, & be-
 ne institutis gymnasiis iuuentuti præcipiuntur interual-
 lum. Ibi enim popularis licentia, effrenata peccandi im-
 punitas, & rerum omnium perturbatio quærebat. Hic
 DEI timor; magistratum veneratio, atque obseruantia:
 modestia, & pacis amor, teneris mentibus inseritur. Sed
 non prouidebat infelix, quod adolescentes ipsius minis,
 atque edictionibus prohibiti, in scholis à magistris non di-
 didissent, id è tristi eius exitu, & iustissimo supplicio esse
 cognituros. Quando enim liquidius demonstrata est fu-
 riosarum eius concionum vanitas, quam cum stans ad in-
 famem columnam, omnia sui consulatus probra obiectan-
 tibus, os præbebat: cum clausi mœnibus, & sine sua tesse-
 ra portis egredi vetiti Ecclesiastici: cum excruciatu hiberno
 cœlo, grauissimo gelu ciues: cum mulier quæ vterum fe-
 rebat, in publico, vbi ad ludibrium vulgi erat exposita, ab-
 ortire coacta jactabatur? Quid? ipsum eius supplicium
 nonne coniunctum fuit cum euidenti testificatione diui-
 nę de his rebus voluntatis? Etenim Liborius, qui, vt de-
 monstraui, Prætor, quem à Principe creari mos est, exclu-
 so, summam sibi in puniendis delictis potestatem arropa-
 bat, VII. Kalend. Martij anni M. DC. IV. inopem ciuem
 Paderbornensem Iodocum Dulmanium, miserrimè, & ob-
 scenissimè tortum, præcipiti sententia, de infelici ligno,
 quod nuper ipse posuerat, suspendit. Altero post men-
 se, pridie Kalend. Maij, cum Liborius meritas pœnas da-
 ret, hic ipse suspensiosus, manare palam vbertim ex ore, na-
 ribus, manibus, pedibus, oculis recentem sanguinem, i-
 ipsum sesquidiem, clarè à tota multitudine est visus. Ac-
 cessit quoque ad spectaculum Illustris Frisix & Ridbergæ
 Comes,

Comes, tantæ rei grauiſſimus teſtis, tuque ipſe, Princeps Illuſtriſſime, adhibito tabellione, & idoneis teſtibus, rem publicis tabulis mandari juſſiſti. Quæ res documento ſit omnibus, ne aduerſus magiſtratus legitimos, & Principes temerariam plebem commoueant: ne alieni ſanguinis ſint appetentes: vt ſuo dolori, & inſolenti vindictæ cupiditati frenos iniſciant: vt homines ſe meminerint, inter homines verſari. Sed nimirum, Princeps Sapientiſſime, graue tibi & luſtuoſum viſum eſt, hoc, e tam triſtibus, & cruentis exemplis, tardum nimis diſcendi genus. Mauiſ jam inde à prima pueritia ſic informari ciues tuos, vt Deo, Rationi, Magiſtratibus, Legibus, Parentibus morigerari, comprimere appetitiones, domare iracundiam, omnibus ſe virtutibus & bonis artibus ad Reip. ſalutem, commoditatemque ex ornare conſueſcant.

C A P V T V.

Illuſtriſſimum Principem, in Academia inſtituenda, Eccleſiaſticorum, & Religioſorum hominum commodum & dignitatem ſpectaſſe.

PRÆCIPVVM verò tibi, Princeps Illuſtriſſime, ſtudium ſemper fuit, ne ea pars gregis CHRISTI, quæ eximiam quandam vitæ ſanctimoniam proſitetur, nullis, quæ quidem cum ſuo more, & inſtituto cōgruerēt, cōmodis, vel ornamentis careret. Quoniā verò omnes Eccleſiaſtici ordinis viri, in eo præcipuam quan-

quandam sunt gloriam adepti diuinitus, quòd diuinam illam mensam, in qua agnus DEI qui tollit peccatis mundi, situs est, circumstant, atque, vt alicubi loquitur D. Gregorius Nazianzenus, appropinquant ad appropinquantem DEVM, propterea magnis largitionibus, & impensis eos ad dignitatem tanti sacramenti complectendam animo, & digna pietate colendam excitare studuisti. Itaque constituto annuo vectigali in primis lauto, & magnifico, solennem eius pompam, qua post Pentecosten, quotannis instituitur, celebriorem augustioremque reddidisti. Neque eo contentus, nullum pratermisisti in tota tua diocesi cœnobium, quod non perpetuis vectigalibus auxeris, eo pacto, vt quoniam à plerisque hac tempestate non, quanti par est, fieret illa victima sancta, qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis, ipsis curæ esset certis eam, stasque honoribus profsequi. Nullus porro honor videtur tantum sacramentum perinde decere, atque ipsorum Ecclesiasticorum, qui eius administrationi sunt consecrati, morum integritas, atque scientia. Si enim rectè & ordine fit in Ecclesia, quòd sine lumine nunquam Eucharistia deferatur, vt nempe profiteamur in ea verè esse presentem eum, qui à sapiente dicitur, candor lucis æternæ, vt ait Honorius III. quantò magis elaborandum est, ne qui eam conficiunt, aut certè conficientibus ministrant Sapia, de qua ibi est sermo, vacent? Nam, vt ibidem legimus, **NEMINEM DILIGIT DEVS, nisi eum qui cum Sapia inhabitat.** Est enim pretiosior sole. Qui locus aliquantò est in Græco illustrior, vbi legimus τὸν σοφίᾳ σπρωικέντα, id est, qui cum sapientia, velut coniuge, habitat. Licet autem nemo iustus, quamuis litterarum rudis, sapientiæ sit expers, docet tamen Apostolus, quis sit ille,

[Orat. ad
150. epi.
scop.]

[Sapient.
7. v. 26.
[Can Sa.
nè cum
olim de
ceb. Mifs.
[Ibid.
[ver. 28.]

ille, qui ardentiore quodam amore diligit Sapientiam,
 nempe: Qui sine vxore est, sollicitus est, quæ Do- [1. Cor. c.
7. v. 32.]
 mini sunt, quomodo placeat Deo. Quantum enim
 ceteri otij in obsequio feminae, in educatione liberorum,
 in procuratione rei familiaris consumunt, tantum ei sup- [1. Tim. 4.]
 peditat ad seruiendum præcepto Apostoli. Attende tibi
 ipsi, & doctrinae. Quemadmodum enim lumen & in-
 se purum quiddam atque præclarum est, & natura sua factum
 ad alia quoque illustranda: ita hominem Ecclesiasticum, quæ
 CHRISTVS Dominus lucem mundi non dubitauit ap- [Matth. 5.]
 pellare, decet non modo omni erroris, aut flagitii nota ca-
 rere, sed etiam vitæ innocentis exemplis, & præstantis sci-
 entia luce cæteris omnibus viam ad Sapientiam ostendere.
 Igitur qui sic comparatus est, is demum est, qui sapientiam
 sole longè clariorem, quasi quibusdam sempiternis nuptiis
 desponsam, atque deuinctam habet. Eiusmodi si omnes
 essent, qui altaria Christianæ Ecclesiæ circumstant, eiusque
 opibus aluntur, quis superiorum temporum felicitatem
 desideraret? Quid enim tot homines tenebrarum, & erro-
 rum non discuterent, si cum æternæ sapientia luce perinde
 atque sponsa essent copulati? quis talibus ducibus non omni
 celeritate ad veritatis arcem conuolaret? quis tam abhor-
 rens ab omni studio virtutis, qui non se ipse retexeret? Ta-
 lium hominum copiam vt haberent maiores nostri, sedulo
 curabant, vt qui ad tam excellens degendæ vitæ genus à
 DEO vocarentur, ij omnibus, quæ cum eo non discrepa-
 rent, liberalibus artibus expolirentur. Audi enim, Princeps
 Illustrissime, quid præcipiat Concilium Aquisgranense, sub
 Ludouico Pio Cæsare, in quo Canonicis viuendi regula è
 sanctorum Patrum monumentis est proposita, quæ regula
 cum in aliis Ecclesijs Germaniæ aliquot sæcula, tum in Pa-
 S derbor-

[Gobelinus
 etat.
 6.
 cap. 64.

derbornensiumque ad Bernardum IV. eius nominis Antistitem, id est, usque ad annum M. CCXXVIII. viguit. In eadem igitur cap. CXXIII. sic habetur: Religiosissime ordinem canonicum seruent, & Prælati suis, ac Magistris honorem debitum humiliter impendant: ut horis canonicis diuinum officium deuotissime expleant: intus forisque non solum habitu, & actu, sed etiam ipso incessu irreprehensibiles existant: ut non otio vacent, non vaniloquio inferuiant, non detractionibus, & cæteris vitiorum illecebris incumbant, sed potius aut orationi, aut lectioni, aut quibuslibet Ecclesiæ, aut certè propriis vtilitatibus vacent, aut etiam doctrinis fanis, & diuersarum artium erudiantur disciplinis, ita videlicet, ut nullus in congregatione inutilis, aut otiosus existens stipendia Ecclesiæ in officiosè accipiat: ut quotidie ad collationem veniant, ubi & hanc institutionem, & aliarum scripturarum sanctarum lectiones perlegant. De cœnobiis verò, quis ignorat ea fuisse, quod de Corbeia nostra nominatim legimus, diuersoria, & habitacula doctorum, & piorum virorum? qui, ut loquitur D. Augustinus, contemptis ac desertis mundi huius illecebris, in communem vitam castissimam, sanctissimamque congregati, simul atatem agebant, viuentes in orationibus, in lectionibus, in disputationibus: nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidia

[Lib. 1. de
 morib.
 Ecc]

dentia liuidi, sed modesti, verecundi, pacati concordissimam vitam, & intentissimam in DEVM, gratissimum ipsi munus offerebāt, à quo ista posse meruerant. At nostra tempestate, postquam Ecclesiasticorum hominum ad alia traductis animis, illæ laudabiles Pietatis, & Doctrinæ exercitationes obseuerunt, nihil est quod miremur, tantam vitiorum colluuiem in Ecclesia DEI exitisse. Vbi nūc veteres illi Religionis vindices, & factores? vbi sacri oratores? Vbi experientes animorum medici? Vbi diuinarum litterarum periti? Vbi illi caelesti quadam caritate præditi antistites? Sed quid hæc sublimiora commemoro? quis non totum se fluxis commodis? quis non nefariis voluptatibus dedit? Quid causæ esse existimamus? num eam, quam imperite, & stulte blaterant non minus perfectæ sanctitatis, quam salutaris doctrinæ aduersarij Prædicantes? Clamant illi obseruari non posse celibatum: plus imponi Ecclesiasticis viris, quam eorum humeri ferre possint. Non est ea profectò, non est. Si enim D. Augustini temporibus, quando, vt ipse narrat, plerumq; ad continentia clericorum sarcinam subeundam capiebantur inuitam susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante, perducebant; cur desperent, qui sponte hoc vitæ genus delegerunt, idem sibi proelue fore, si eandem, quam viri illi sancti, viam insistant? Da mihi hominem à prima pueritia pietatis officiis, & eruditione omni excultum, cui dulce sit inhærerere contemplationi veritatis, eamque cum in rerum naturalium scientia, tum in diuiniore, & de cælo delapsa, omnibus vestigiis indaget, ac deniq; eam cognitionem, nō ad quæstum, auramue popularē, sed ad vnius DEI Immortalis inflammandum cum in suo, tum in ceterorum mortalium pectoribus amorem conferat: nego huic homini o-

lib. 2. de
adult. cō-
iugiis c.
20

[Lib. 2. de
adult. cō-
iugiis c.
20]

ob. 2. de
diuini
[20]

tium futurum ad ea cogitanda, sine quibus hi mortali-
 um infelicissimi se vivere posse diffidunt. Iam verò, quo-
 niam aliud mortales in nostrorum temporum moribus
 intuentur, nimirum supra fidem eis videntur, quæ de
 maiorum nostrorum incredibili sanctitate memorantur.
 Postquam verò hæc exempla desierunt, religionis quo-
 que ipsius auctoritas, quæ plurimum apud rudes animas
 illis sustinebatur, in dubium vocari, aut certè non tanti
 æstimari coepta est. Ideò vir doctissimus, atque optimè
 de re Catholica meritis Fredericus Staphylus Osnabur-
 gensis, negat, præter rectam iuuentutis institutionem,
 aliam susperesse, exortas de religione lites sedandi, viam.
 Adiungam eius verba, quòd die natali primæ in VVest-
 phalia Academia, hominis VVestphali, tanta gloria in A-
 eademiâ Ingolstadiensi nostro sæculo versati non memi-
 nisse, nefas propemodum esse videatur. Is igitur in
 epistola, qua Marci Anachoretæ aureos libellos, e Græco
 ab se in Latinum conuersos, inscribit, & dedicat Petro Ca-
 nisis Societatis Iesv celebri Theologo, postquam est que-
 stus cæteris in artibus non nisi peritorum iudicia requiri,
 in rebus diuinis indoctissimum quemque, quòd commo-
 dum sit, sequi: ad extremum hæc addit. Vnicum, fuit
 olim, & satis efficax his malis remedium, auctori-
 tas conciliorum: quæ quondam pietate sacerdo-
 tum apud omnes sacrosancta habebatur, iam pro-
 pter peccata nostra, labefacta est, bellisque in dies
 magis vilescit, peneque deletur apud vniuersos.
 Sola spes ferme est in puerilibus scholis, vt semi-
 narium Ecclesiæ, quòd in senibus iam emaruit,
 in pueris resuscitetur. Hoc adeo consilio, Princeps Il-
 lustrissi-

Illustrissime, nō modò jam olim pueriles scholas, verùm etiam hanc Academiam tuis opibus condidisti, quam iccirco ijs solis disciplinis consecrari voluisti, quæ Canonicis institutis Ecclesiastico homini sunt permittæ. Notum enim est ijs juris civilis, & Medicinæ tractationem interdici. Fuit scilicet tibi cura ea studia excitare, ad quæ colenda, refrigerante indies celesti caritate, omnibusque quæstum, & popularem auram spectantibus, pauci sponte appellunt animum.

C A P V T VI.

Proprie dictam Academiam sine Iurisprudentia esse posse.

VERVM, Illustrissime Princeps, hic ego, quod placeat tua, cogor nonnullis rerum imperitis respondere, qui cum audiunt, necdum tradi in Academia tua Iurisprudentiam, opinantur aliquid ei ad Vniuersitatis nomen deesse. Eos ego non meis sed hominum iuris peritorum verbis hunc errorem dedocebo. Igitur Iacobus Middendorpius VVestphalus Theologiae, & Iuris scientia clarus, libro, quem de Academiis edidit, cum nomina inuestigaret, quibus recte hæc nostra publica gymnasia afficiantur, principio rectè eis docet Academiæ nomen tribui, ac deinde ingressus sermonem de nomine Vniuersitatis: (Recentiorum, inquit, quidam Scholas publicas, quod auctoritate publica, siue quod idem fere est, publicè instituuntur, quidam Vniuersitates appellare malunt. Non tam quod omnes liberales artes in eis doceantur (multa enim ad certarum tantum disciplinarum professionem eriguntur) sed

sed quia Professoribus & Studiosis litterarum collegium, atq; vniuersitatem habere licet, quod alioqui iure prohibitum est. Petrus item Tolosus doctissimus Iuriconsultus, libro XVIII. de Rep. cap. VI. Sunt, inquit, arbitraria principibus Ecclesiasticis, & secularibus vt loca, in quib. velint scholas priuilegiatas constitui, ita & quas ibi velint tradisci-entias, siue omnes, siue certas. Quamuis enim omnes habeant commune vinculum, & constituat Encyclopædiam, non tamen sequitur debere in vno eodemq; loco simul tractari vel doceri. Possunt enim in diuersis disci, & doceri. Neque ideo minus Vniuersitas priuilegiata in Gallia, aut alibi dicitur, si modo priuilegia concessa sint, quia ibi omnes artes vel studia omnia non tradantur. Sūt enim Scholastici & Doctores qui faciunt vniuersitatem, & non diuersitas scientiarum. Possunt adijungi semper scientiarum diuersarum professores, iam introductis professionibus, vt iisdem potiantur priuilegijs, quibus iam fundatæ, non secus quàm noua studia alijs locis cū iisdem priuilegijs, quibus iam potiuntur antiquæ Academiæ. Sunt quippe hæc iuris positiui, quæ mutari & augeri vel tolli possunt arbitrio eorum, qui potestatem habent, maximè noua orta iusta causa. Quemadmodum Theodosius & Valentinianus professoribus artium liberalium priuilegiatis, qui in ciuitate

Roma-

[Vide copiosè Rebus de tract. nomin. q. 6. n. 13. & in §. statui-mus 2. ad verbum Vniuersitatis de collat. in concord.]

gnitate seu gradu insigniti gaudent, vtuntur, fruuntur, & potuntur.) Qui igitur Paderborne negant Vniuersitatem propriè dictam esse ij Iurisperorum, & summorum Principum inscientiam dum videntur fugillare velle, demonstrant suam.

CAPVT VII.

Illustrissimum Principem, condenda Academia, eximiam suam in Societatē Iesu voluntatem declarasse.

HANC igitur Vniuersitatem (sic enim ipsis quoque Iurisconsultis approbantibus, appellemus) Ecclesiæ potissimum commodo, & dignitati institutā, Princeps Illustrissime, curæ, atq; potestati Societatis IESV committēdam, tradendamq; iudicasti. Sic enim tuo rogatu decernit in suo diplomate Pont. Max. (Ipsam Vniuersitatem, ac studiū generale sic erectum & institutū, curæ, regimini, & administrationi dictæ Societatis, & illius Præpositi Generalis, seu ab eo deputandi, qui totius Vniuersitatis Rector existat, præfata auctoritate (Apostolica) etiā perpetuò supponimus, & submittimus.) Eodem spectat, q̄ Cæsar iubet eam gubernari, iuxta formulam. (Dilinganæ, aliarumq; Academiarum in constitutionibus eiusdem Societatis comprehensam.) Etenim B. Ignatius Societatis IESV Fundator non modo putauit è republ. fore si sui homines vnā cum aliis in publicis Academiis versarentur, sed etiam, si ita DEO cordi esset, vt ab aliquo Principe, vel Rep. alicuius Academiae administratio Societati crederetur, nō commisit, vt posteri certas ab eo leges, & instituta desiderarent. Eiusmodi Academiae sunt non paucae toto orbe excitatae, quarum primam fuisse accepimus Gandiensem à Frā-

cisco

[4. parte
const c. 11.
& seq]

cisco Borgia eius loci Duce, qui deinde Societati se adiunxit, primis illis eius incunabulis fundatam. Secuta est Marmertina in Sicilia, à Ioãne Vega Prorege, Caroli V. Cæsaris auspicijs condita. Tum Eborensis in Lusitania fundatore Henrico Cardinali, qui vltimus suæ stirpis Rex postea fuit. In Gallia, vt alias omittam, maximè illustris est Flexiensis, quam Rex Henricus IV. cognomento Magnus, ea in domo, quæ infanti ipsi domicilium fuerat, erexit, eiusque in templo Cor suum condi iussit. In Germania nostra primus Otho Truchses Cardinalis Augustanus, Dilinganam Academiam ab se Fundatam totam Petro Canisio, Societatiq; permisit. Eum secutus est Serenissimus Carolus Austrius Archidux, Ferdinandi I. filius, Maximiliani II. frater, qui anno M. D. LXXXVI. Græcij in Stiria, Academiæ ab se munificè institutæ, ac locupletatæ Societatis homines rectores, & magistros delegit. Quem nuper imitatus est eius filius Leopoldus Passauiensis, & Argentoratensis Antistes, posito Molleshemij in Alsatia publico Societatis Gymnasio. Horum tantorum Principum exemplo, Princeps Illustrissime, cum hanc Academiam, quæ populis ditiois tuæ æternæ salutis præsidium, & immortale ornamentum esset, meditareris, fecit vetus illa, totque illustribus promeritis testata in huius Societatis homines benignitas, & gratia, vt non alios ei præficiendos putares. Nimirum vt flumina à modicis orta principiis, quo longius à capite recedunt, hoc maiora sumunt incrementa: ita Princeps Illustrissime, conceptam iam inde ab anno M. D. LXXX. quo primum in hanc Urbem pedem attulit, in hanc Societatem benevolentiam maioribus quotannis beneficijs cumulare non desinis. Cuius quidem benevolentia perpetuos socios, atque consortes habuisti Admodum Reuerendos, ac Pranobiles Cathedralis Ecclesiæ Canonicos, quibus hæc

T Societas

Societas suorum in hac Vrbe commodorum originem, ac progressum, cum summa grati, ac memoris animi significatione acceptum se ferre profitetur. Illi enim sunt, qui ea primum ad spem religionis Catholicæ, vehementer eo tempore laborantis, erigendam huc, ad conciones primum, deinde ad scholas quoq; habendas aduocarunt. Illi domum, quæq; ad victum, & cultum pertinent tot Sociis, ac Patribus, quot ante hic versati sunt, quàm ad Collegii formam redigerentur, certis vectigalibus perpetuis attributis, liberaliter & abundè prouiderunt. Illi grauissimis decretis Societatis famam, & commoditatem contra aduersarios, atq; adeo, anno M. D. LXXXIII, contra ipsum quoq; Principem, aliter, ac nos de religione sentientem, qui missis legatis, Patribus scholas interdici cupiebat, grauissimis sententiis, decretisque tutati sunt. Deniq; illud natalibus, & dignitate amplissimum Collegium nunquam desit, societati ara quædam esse atque perfrugium: nunquam fauere studiis: nunquam labores subleuare: nunquam gratiam, & patrocinium impendere. Itaque hoc natali Academiae nostræ, Princeps Illustrissime, intelligis opinor officii nostri esse horum quoque, quibus illa primam quasi stirpem suam debet, amplissimorum, ornatissimorumq; Procerum, non sine gratiis, & beneficentiæ laude meminisse. Atq; cum omnium semper erit dulcis, ac iucunda memoria, tum verò præcipuè illorum, qui primis illis temporibus plurimum in accersenda, fouenda, tuenda Societate laborarunt. In his familiam ducebant Henricus de Meschede Decanus, Melchior à Plettenberg Camerarius, Guilielmus Schilder Scholasticus, quos precamur, vt DEVS immortalis felicitate remuneretur. Ex iis verò, qui etiamnum suam nobis lucem impertiunt, occurrunt duo huius Ecclesiæ lumina Admodum Reuerendi & Nobiles DD. VValterus Brabeck
Præpo-

Præpositus, & Arnoldus ab Horst Decanus, qui, vt sunt omni eruditionis & prudentiæ laude florentes, ita nullum faciunt finem præclara studia suis opibus, & fauore adiuuandi, ac propagandi. Eius adeò rei in Academia, monumentum semper erunt duæ turres, magnis vtriusq; impensis ita extractæ, vt Academica iuuentus ne pedem quidem inferre possit in Gymnasium, quin horum præstantissimorum Ecclesiæ Procerum recorderetur. Meministi enim, Princeps Illustrissime, eius diei, cum primum huius noui gymnasii fundamenta sunt iacta. quo die hi duo Ecclesiæ nostræ summates, in amplificando Dei honore, dignitate Patriæ, commodis iuuentutis, Principem suum, & Antistitem honesto, iucundoq; certamine æmulantes, perpetuum huius suæ in bonas litteras voluntatis in ipsis quoque saxis, & muris, his turribus ædificandis, monumentum extare voluerunt. Video me iam pridem, Princeps Optime, abuti patientia tua, qui orsus tibi gratulari, ad Canonicorum Coetum deflexerim. sed nimirum non decebat hodie Academiam THEODORIANAM, hoc suo natali, illius splendidissimi Collegij obliuisci, cuius suffragijs factum est, vt Theodorus Theodorianæ Academiae parens esse posset. Nam cum inter eos tot essent præstantissimi viri litterarum, Societatis, auitæ religionis omnes amore inflammati, videntur singulari DEI nutu eum Principem elegisse, qui vnus cum omnium ardore, ac zelo paria facere posset. Quid enim illi collato studio, communicatisq; consiliis ad amplificationem bonarum artium optare potuissent, quod non sit in tuo principatu perfectum? Dolebant quidam arctius Societatem habitare, quàm vt plures liberalium disciplinarum, magistros, aliosq; diuinæ rei operarios capere posset. Tu, Princeps Optime, simulatq; ad Ecclesiæ gubernacula accessisti, dedisti operam vt hunc idoneum maximè sacris

functionibus locum nancisceretur. Dolori erat multis piis hominibus hoc D. Ioannis Apostoli templum, quod antea fuerat quædam exquisita pietatis officina, duodecimum, jam annum profanorum artificum strepitu perfonare. Cōfestim magno ære ab ijs, quib. venundatum erat, redemptū VI. Idus Quinct. anni M. D. XCII. Societati tradidisti, eaq; donationem Clemens VIII. Pont. Max. eodem anno IX. Kalend. Nouemb. cōfirmavit. Desiderari quoq; videbatur à nonnullis, vt Societas, in hac Vrbe nō temporariam duntaxat sedem, sed stabile iustumq; Collegium haberet. Id verò, insigni accessione ad priora vectigalia facta, cū eius quoq; fundationis Clemens Octauus auctor factus esset, non longo interuallo perfecisti. Quid quòd, dirutis veteribus ædibus, quæ erant circum hoc templum, nouas, laxas, firmas, & prope, quàm ferat religiosorum hominum captus, angustiores, maximis impensis ædificare es aggressus? Itaq; cū hæc Vrbs si vlla alia, sæpe vastata, ac fœdata incendiis, veteres illas magnificas, cuiusmodi olim fuisse accepimus, jam pridem desideret, cœpit ab hac præsertim excelsa, & quadrata turri, qua Collegium ornaisti, nonnihil pristini recuperare splendoris. Nihil dico de bibliotheca cū aliis, tū præcipuè sanctorum Patrum voluminibus perquam ornata. Nihil vel de Organo non minus oculis, quàm aurib. iucundo: vel de hoc marmoreo pietatis tuæ in ara maxima monumento, quib. reb. hoc templum mirificè decorasti: nihil de suburbano sacello B. Virginis quod Romanū vocant, quod, vt sodalium eiusdē Diuæ pietati faueres, tuāq; quæ sanè est in Matrem DEI eximia, demonstrares, tuis opibus instauratum, & locupletatum Societati possidendū, curandumq; tradidisti. Mihi certe videtur, Princeps Optime, adhuc fuisse inter DEI in te, & tuā in nos benignitatē, iucundum quoddam, decorumq; certamen. Nam cū ille
plures,

plures, ac plures vsque ad hanc aetatem annos tibi largiretur, neque vllum effluere sineres sine aliquo vel in res diuinas, vel bonas litteras liberalitatis documento, nimirum diu viuendo, diu vivere meruisti. Inter alia verò gratissimū Societati, & Ecclesiae imprimis salutare illud munus accidit, cum domum Probationis in hac Vrbe Societati, idoneis vectigalib. instituisi, vbi religiosae militiae tirones rudimentum ponerent, eamq; pietatis vbertatem combiberent, quae deinde cum bonis artibus coniungentes, ad plurimorum mortalium salutem longè lateque deriuarent. Iam videbatur tua in nos beneficia ad id fastigium peruenisse, vt nihil cedere posse videretur, cum tu, Princeps Optime, ordinis ue molis fundamenta jacere. Noua sublimiorum doctrinam professoribus alendis perpetua vectigalia constituis: ad Pont. Max. atque Caesarem, quibus ius conuictoriae flagitas: extruis hoc elegantissimum, conuictorium: quod DEVS bene euenire conuictoriae Theodorianam tradis atque intelligit illa quidem quantas gratias debeat, sed quoniam quod non solis verborum officio, sed acrem industriam, assiduos atq; vigilias deservisti: qui tibi huiusmodi beneficia sunt,

si sunt,

functionibus locum nancisceretur. Dolori erat multis piis
 hominibus hoc D. Joannis Apostoli templum, quod antea
 fuerat quædam exquisita pietatis officina, duodecimum,
 jam annum profanorum artificum strepitu personare. Cō-
 festim magno ære ab ijs, quib. venundatum erat, redemptū
 VI. Idus Quint. anni M. D. XCII. Societati tradidisti, eaq;
 donationem Clemens VIII. Pont. Max. eodem anno IX.
 Kalend. Nouemb. cōfirmavit. Desiderari quoq; videbatur
 à nonnullis, vt Societas, in hac Vrbe nō temporariam dun-
 taxat sedem, sed stabile iustumq; Collegium haberet. Id
 verò, insigni accessione ad priora vectigalia facta, cum eius
 quoq; fundationis Clemens Octauus auctor factus esset,
 non longo interuallo perfecisti. Quid quòd, dirutis veteri-
 bus ædibus, quæ erant circum hoc templum, nouas, la-
 firmas, & prope, quàm ferat religiosorum hominum
 angustiores, maximis impensis ædificare es aggre-
 cum hæc Vrbs si vlla alia, sæpe vastata
 veteres illas magnificas, cuiusinoc
 jam pridem desideret, cœpit ab
 quadrata turri, qua Collegium or
 cuperare splendoris. Nihil dico
 præcipuè sanctorum
 ta: Nihil vel de Ore
 cundo: vel

plures, ac plures vsque ad hanc aetatem annos tibi largiretur, neque vllum effluere sineres sine aliquo vel in res diuinas, vel bonas litteras liberalitatis documento, nimirum diu viuendo, diu vivere meruisti. Inter alia verò gratissimū Societati, & Ecclesiae imprimis salutare illud munus accidit, cum domum Probationis in hac Vrbe Societati, Idoneis vectigalib. instituisti, vbi religiosae militiae tirones rudimentum ponerent, eamque pietatis vbertatem combiberent, quae deinde cum bonis artibus coniungentes, ad plurimorum mortalium salutem longè lateque deriuarent. Iam videbatur tua in nos beneficia ad id fastigium peruenisse, vt nihil accedere posse videretur, cum tu, Princeps Optime, ordiris nouae molis fundamenta jacere. Noua sublimiorum doctrinarum professoribus alendis perpetua vectigalia constituis: das litteras ad Pont. Max. atque Caesarem, quibus ius condendae Academiae flagitas: extruis hoc elegantissimum, commodissimumque gymnasium: quod DEVS bene euenire iubeat: Societati IESVS Academiae Theodorianam tradis atque commendas. Pro quo intelligit illa quidem quantas tibi, Princeps beneficentissime, gratias debeat, sed quoniam hoc eiusmodi beneficium est, quod non solis verborum officii compensari possit, sed quod acrem industriam, assiduos labores, continuas prope lucubrationes, atque vigilias desideret, DEVM immortalem orat & obsecrat, vt qui tibi huius instituendae Academiae est auctor, idem omnibus qui sunt, quique post aliis erunt in annis, Societatis Professoribus, & magistris eum studendi, docendi; ardorem iniiciat, eam constantiam, roburque tribuat, eam vim & lumen ingenij, & quod caput est, eas pietatis virtutisque copias, vt semper huic tuae in diuinum honorem, Reip. vtilitatem, iuuentutis commoda praeclearae voluntati aliqua ex parte respondeant.

Gratiæ Academicæ iuuentutis nomine.

QUID verò, Princeps Illustrissime, huic florentissi-
 me iuuentuti hodie animi credis esse? quantis in-
 cedere latitijs? quàm faustis te precationib. pro-
 sequi? Palam enim ijs litteris, quibus hodiernæ
 celebritati diem dixisti, professus es, eorum præcipuè te v-
 tilitati in instituenta Academia consulere voluisse. Vbi il-
 lud etiam pronuncias: (Spem omnem instaurandæ, atque
 ad pristinum decus reuocandæ Reip. hoc quidem tempore
 in recta tenerioris ætatis educatione positam esse.) Quod
 tametsi aliorum quoque sapientum hominum sit iudiciũ,
 putant sibi tamen in quodam eximij honoris loco ducen-
 dum, quòd à tam laudato Principe tanti fiunt, vt redinte-
 gratio salutis, ac dignitatis publicæ, ab se potissimum expe-
 ctetur. Quod si dictum duntaxat abs te esset, deberet sanè
 cuiuslibet quamuis remissi ac desidis adolescentis animũ
 ad teneram suam ætatem, omnibus, quibus optas, bonis
 artibus excolendam permouere. Iam verò postquam per-
 petua triginta annorum liberalitate, & cura id egeris, vt iu-
 uentutis studia inflammares, atque adiuuares; qui his non
 mouebitur eum meritò lapidem habendum arbitrantur.
 Hodiernus sanè dies satis ostendit, quàm sint eũ præteri-
 tis tuis meritis, tum huius Academicæ foundatione ad omne
 laudabilium studiorum decus erecti. Quamquam enim in-
 genuè confitentur nihil se dignum hac tua Celsitudine,
 nihil tuis virtutibus, nihil tot beneficijs præstare posse, ta-
 men non ignari ab arbore, quam nunc primum plantaue-
 ris, ante flores esse repetiturum quàm fructus; atq; ad eò vo-
 luptatẽ, quã olim fructus sunt allaturi, jam ex ipsis florib. præ-
 cepturum; confidunt fore, vt sua studia, quamuis tenuia, &
 quasi

quasi immatura iucunda tibi accidant. Certè parietes nisi quid me fallit, omni versuum genere conuestiti: arcus, atq; emblemata plena ingenij: scenæ apparatus: Astronomica concertationes à nobilissimis adolescentibus, & Mathematicarum disciplinarum amantissimis susceptum: Theses de Philosophia naturali propositæ, aliaque de eodem genere, illustra quadam emolumenta breui Reipub. hanc Academiam allaturam esse Reip. pollicentur. Atque utinã fieri posset, ut dum stabit, perpetuò te saluo, & incolumi frui posset. Sane experiremur verum esse, quod ab agricolis dicitur: (Fertilissimum in agro esse oculum Domini.) Nunc, quod proximum est, vota assiduò faciemus, ut Deus immortalis maxima, atque vberissima apud cælestes tuis beneficijs præmia jam nunc comparet, sed quò diutius cum Ecclesiæ, tum huic nouellæ Academiæ profis, serò te ad ea fruenda discedere patiatur. Apud posteros verò tuam vicè obibit hæc tua effigies in Gymnasii atrio posita, cui ascribi voluisti: (Te affectu, zeloq; boni publici quâ Religione, quâ Sapia procuandi, propagandique, Religioni quidem Templum, Sapientiæ verò Gymnasium Academicū, Collegium porrò Patrib. Societatis I E S V tanquã fidis vtriusq; thesauri dispensatorib. æternū consecraste.) Ex quo cum ea quæ nunc in Gymnasio litteris operatur, tū ea, uti cōfido, quæ post futura est inuentus intelliget: si hanc Academiam florentem videre, si tuæ optimæ voluntati obsequi, si beneficijs gratam gratiam referre volet, nunquam ab officijs religionis ac pietatis, nunquam à doctrinarum studiis, nunquam ab obsequio maiorum esse discedendum.

“

“

[Plinius
Lib. 18.
cap. 6.]

“

“

“

“

“

“

F I N I S.

quod totum mundum in se continet. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non

quod in se continet mundum. Et sic patet non